

Arhiivikirjasto
number
22. 1. 43
arvest number
1. 1. 1943

E. V.
TÄHTE KIRJASTO
HÄSTENKATU 1
22. jaan. 1943
N:o 288
1943

Pärandi vastuvõtmine.

Arhiivikirjasto
25. 1. 43

[Signature]

Leonid Kallas

stud. jur. matr. 16137.

A 2673.

peetnud P. v. 1943.
Eiyskeitskassa

Sisukord :

- 1) Pärimiskäik.
- 2) Pärandi vastuvõtmine.
- 3) Pärandi vastuvõtmise tagajärjed.
- 4) Fideiuss TeS. eelnõus.

Pärimiskäik.

Päränd on isiku rogu vara tema
 loelise või seaduslikult eeldatava surma
 puhul, kõigi õigustega ja kohustega, mis
 ei kustu isiku surmaga¹. Pärimiskäi-
 gu all mõistame menetlust, millega pä-
 rand läheb üle pärijale. See algab pä-
 randi avamisega, mis toimub seaduses
 määratud alustel. Seniks kui pärijad
 saavad omanikuta jäänud pärandit
 vastu võtta, tuleb päränd alles hoida, mil-

1- B.E.S. § 1691 ; T.S.S. § 567.

line ülesanne langeb vastavale kohtule.
 Järgneb pärandi proklaami menetlus.
 Selleks otstarbeks avaldab vastav jü-
 ronnakohtunik kuulutuse R T Lias ,
 kohturuumis ja pärandisolevate kinnis-
 varade asuendas. Varanduse alla 500 kr.
 ei kuulu selle publikatsiooni protse-
 duuri alla. Teisest küljest peab aga
 ex officio kohus tegema proklaamis-
 juhtudel kui pärijaid pole teada, või
 on teada aga keelduvad vastu võtmast,
 kui on kahtlus kas kohalolevad preten-
 deerivad isikud on ainukesed lähemad
 pärijad, või pole teada võlgu, mis

koormavad pärandivara?

Järgneb pärandihagi, milline õigus kuulub igale pärijale, nii seadusjärgsele kui ka testamentlikule ja lepingujärgsele, sellest hoolimata, kas ta peab pärima kogu varanduse või selle osa. Pärandihagi eesmärk on, et nõudja tunnustada pärijaks ja pärandustemp või selle osa antakse talle välja. Pärandihagi tuleb esitada proklaami aja jooksul, mis publikatsioonis tähendatud. Kui proklaami ei olnud, siis hagi esitatakse ühe tähtaasta jooksul, arvates päevast mil pärandi ava-

1.- IKS § 2011, 2012.

nemisest isik sai teada, kuid mitte
hiljem kui kümme aastat pärast
seisust.

Pärandi vastuvõtmine.

Nii seadusjärgsed kui ka testamentaarsed ja lepingujärgsed pärijad peavad pärandi omamiseks üleelama pärandi avamise ja ühes viimasega pärimisele kutsumise¹. Keltiva õiguse kohaselt ei vaja pärandit vastuvõtja, pärija, selles erilisest kinnituse kohta poolt².

Pärandi vastuvõtmisel on olemas kaks süsteemi: 1) Looma süsteem, mille

1 - B & S. § 1698

2 - F K S. § 2019

järgi pärandi omamine toimub vaba tahteaktiga, see on pärandi vastuvõtmisega 2) Saksa süsteem, mille juures ei arvestata pärija tahet ja pärandi omamine toimub pärandi avamise momendist.

Kektiv õigus on asunud rooma õiguse seisukohale, sest kektiva õiguse järgi pärimisele kutsumine annab vaid seaduslike võimaluse saada pärijaks. Pärandi tõelikus omandamiseks on aga veel tarvilik, et kutsetu avaldaks oma soovi pärandi vastuvõtuks¹. Tahtevaldus võib teimu-

da kas isiklikult või esindaja kaudu¹.

Peab tähendama, et pärandaja surma momendist ei kuulu pärijatele mitte pärandus ise, vaid ainult pärimise õigus s.o. õigus omandada pärandus viimase vastuvõtmisega (*jus acquirendae hereditatis*). B & S: § 2622 mõttest ei järgne sugugi, et pärandi üleminek pärijale toimuks alles pärandi vastuvõtu momendist. Selline tõlgendamine oleks vastuolus pärimisõiguse olemusega, sest pärimise

1. — Erdmann, Carl. System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est-, Curland III lkk. 412

all mõistetakse surnud isiku kogu varandusliste õiguste ja kohustuste vahenditult üleminekut pärijale.

Just see vahenditu ülemineku mõiste ei luba mingit vahepealset seisukorda pärandi avamise ja vastuvõtmise vahel ja seejärel pärandi vastuvõtmisele omistataksegi tagasiulataw jõud s.o. arvestatakse pärandi avamise momenti.

Loomulikult ei saa kedagi sundida pärandit vastu võtma, vaid igaüks võib pärandist loobuda. Loobumise õigust pole vaid lepingujärgsel

pärijal, kui ta seda pole oma le
eriti välja tinginud.

Nagu eelpool mainitud võib
tahet pärandi vastuvõtu kohta aval-
dada kas isiklikult või teise isiku
kaudu. Esindus on tingimata nõue-
tar kui pärimisele kutsutu ise
pole võimeline kohustuma juriidilis-
te teimingutega. Seejärel avaldavad
alacaliste eest nende tahet vanemad
või eestkostjad, vaimuhaigete eest
hooldajad ja lõpess jur. isikute eest
nende seaduslikeud esindajad. Ka
kohtu poolt pillajaks tunnistatud,

peab pärandi vastuvõtmiseks olema
oma hooldaja?

Mis puutub tahteavaldusse p aran-
dit vastuv otta, siis võib seda teha
otsestelt sõnas või kirjas, või vaikides,
n isuguste tegudega, mida antud
j uktumil ei saa tõlgendada teisiti,
kui et ta tahab olla p arija.

Mainitud tegude tähenduse lahen-
dab   ksikj uktudel kohus, kus juu-
res arvestatakse üldiselt rooma õigu-
se õpetust „pro herede gestio”
kohta. Nagu m htub allikast,
mis on toodud B & S. § 2625 juurde

1. — Bukowsky, V. Svod Grazhdanskikh
Uzakonenii gubernii pribaltijskikh
lkh 1800, 1002

on pro herede gestio ja on vajalikud sellised teod, millest ilmneb isiku tahe olla pärijaks. Pärandi hulka kuuluvate asjade paljas vastuvõtt pole veel otsustava tähtsusega, sest ta võis seda teha ka teiste pärijate huvides. Kui aga isik kasutab ja kulutab pärandi vara, siis pole mingit kahtlust tema tahtes olla pärija¹.

Mis puutub aga surnud isiku kodakondsusesse, kellega kadunud elas ühes ja omas ühise majapidamise, kui need isikud olid kut-

1. - Erdman, Carl Op. cit III lk. 415

sutud pärimisele, nagu näiteks kadunu
 abisaasa, lapsed jne., siis isegi kui
 nemad jäävad pärandi tegelikkuses
 valdajateks pärandi avamisel ja kulu-
 tusi teevad pärandis, mis vajalikud
 nende ülalpidamiseks, ei või veel tun-
 nistada, et nad sellega on tahtnud
 olla pärijaks!

Pärandaja võib määrata tähtaja
 pärandi vastuvõtmiseks millest pärijad
 on kohustatud kindi pidama. Kui
 nüisugust tähtaega määratud pole,
 kuid on tehtud publikatsioon päri-
 jäte väljakutsumiseks, siis pärijaks

1. - B&S § 2627

kutsutu peab pärandi vastuvõtte kohta avaldama oma taht publikatsioonis m aratud ajaks¹.

Pärandi vastuvõtte kohta avaldise tegemiseks, juhul kui pärandi avamise kuulutust tehtud ei ole, on uude TsS. eelnõusse § 789 sissevõetud s te, mille põhjal pärijaks kutsutud isik peab pärandi vastuvõtte kohta avaldise tegema ihe aasta jooksul aru-tes ajast, mil ta pärandi avamisest teada sai, kuid igal juhul hiljemalt kümne aasta jooksul pärast pärandi avamist. Kehtiv B S.

1. - B S. § 2628, 2629

+

§ 2630 määrab erinevad tähtpäevad Liivi- Eestimaa ja Kuramaa kohta. Samuti § 1856 vähendab Eestimaa linnades leskedel avaldise tegemise tähtpäeva kuue kuuni. BgB. teeb veel erandi ja pikendab avaldise tegemise tähtpäeva, kui pärandaja suri välismaal, või kui pärand asub välismaal. TsS. eelrõus on B&S. erinevused asukohtade järgi kui aegunud ja tähtsuse kaotanud, ära jäetud. BgB. esinev erand välismaal surnud pärandaja ehk välismaal asuva pärandi puhul

tähtaja pikendamise pole TSS. eel-
 nõus tähelepanu väärinud põhju-
 sel, et praegusel ajal pärijateks
 kutsutuil piisab ühest aastast va-
 jalike andmete muretsemiseks vaja-
 duse korral välismaalt.

BES. § 2632 käsitleb transmissiõd
 s.o. pärandi vastuvõtu õiguse üle-
 minekut pärimisele kutsutult te-
 ma pärijatele, ja nimelt: kui pä-
 rimisele kutsutu sureb enne talte-
 avalduseks määratud aega, ilma
 et oleks avaldanud oma taht, siis
 omavad tema pärijad õigust sama-

1. - BES. § 2628-2630

del tähtaegadel otsustada nii
 tema järel-jäänud pärandi vastu-
 võtu, kui ka selle pärandi kohta
 mida ta ise veks saanud, kuid pol-
 nud veel tema poolt vastuvõetud.

Mainitud transmissio põhjal läheb
 pärijatele üle pärandi avamisest tek-
 kinud õigus seda, kui teatud varan-
 duslis õiguslist nõudlust vastu võtta,
 ent seejuures arvestakse ikkagi pä-
 rimisele kutsutu nõudlust avanend
 pärandile, aga mitte tema pärijate omi.
 Seejärel siit esilekerkivad küsimused,
 nagu pärimisvõime jne. kohta laken

datakse esimese, aga mitte viimaste suhtes. See B.E.S. § 2632 ei kehti legaaside kohta, sest viimaste puhul pole nõuetav eriline vastuvõtu tehte avaldus!

Seadus omistab pärijale õiguse enne pärandi vastuvõtmist selgusele jõuda millest viimane koosneb (*spatium deliberandi*), või nõuda pärandi inventuuri (*beneficium inventarii*) selles, et vastutada pärandaja võlgade eest ainult vastuvõetud vara ulatuses. Inventuuri kestel seistub hagemine pärandaja võlasuhuslaste järelle ja kredi-

1.- Erdman, Carl Op. cit. III lhk 421
ja B.E.S. § 2200, 2201

toril pole õigust esitada nõudmisi
 pärija vastu, küll on neil ja legi-
 taarel õigus paluda kohut, et see
 pärijale määraks tähtaja oma tahte
 avaldamiseks ¹. Kui kohtu poolt
 määratud tähtaja kestel pärija ei
 loobu pärandist, siis loetakse, et ta
 on pärandi vastu võtnud. ².

Nüüd vaatleme pärandi vastuvõtu
 tahteavalduse tingimusi. B&S. § 2636
 ütleb: pärandi vastuvõtmise tahteaval-
 dus peab vastama kõigile tingimus-
 tele, mis on nõuetavad, et kellegi

1. — B&S. § 2634, 2654

2. — Bukowsky, V. Op. cit. lhk. 1008

poolt avaldatud tahe oleks makser
s.o. tahe peab olema avaldatud
kindlalt, tingimusteta ja haarama
kogu pärandit selles ulatuses, kui
see oli pärimisele kutsemisel, mitte
aga ainult osa pärandit. Tahte-
avaldus, kus pole neist tingimustest
kinnipeetud, loetakse mitte toimuriks.

Seadusjärgse pärimise juures saab
pärija pärandi seaduses ettenähtud
alustel ja testamentaarse pärimise
puhul pärandaja tahtega määritletud
tingimustel. Sõltub pärijast seda vastu
võtta või mitte. Pärija ei või see juures

hakata tingima, et ta võtab küll
 pärandi vastu, kuid teisisi, kui seda
 talle pakutud: seadusjärgse pärimise
 korral seepärast, et seadus nõuab
 täitmist ja seda ei saa muuta era-
 isiku tahtega; testamentaarse pärimise
 korral seepärast, et testaator on
 surnud ja tema taht ei saa enam
 muuta!

Prof. Erdmanni arvates peab isiku
 keeldumist osa pärandi vastuvõtust
 lugema artikko, mil pole mingit tähen-
 dust². Siit ei saa veel järeldada, et

1. — Bukowsky, V Op. cit. lhk. 1009

2. — B&S. § 2636; 2778

isik on loobunud kogu pärandist. Teisest küljest aga loobumine pärandi osa vastuvõtust ei tähenda ka veel pärandi vastuvõtmist. Kui isik, kes ei kuulu B & S. § 2627 loetlud pärijate liiki, tähtaasta kestel pärast osa pärandi vastuvõtmist keeldumist vaikib, siis B & S. § 2631 jõul peab lugema teda loobunuks kogu pärandist?

Kehtiva õiguse kohaselt pärandi vastuvõtmine erib seaduslikku jõudu ainult siis, kui pärimisele keetsute oli täiesti teadlik oma pärimisele

1. - Erdmann, C Op. cit. III lhk 422

keetsemisest ja ka sellest, kas see
 toimus seaduse, testamendi või lepingu
 põhjal, ja kas ta on määratud pä-
 rijaks teatud tingimustel või tingi-
 musteta. Eksimused mees asjaoludes,
 näiteks pärandi osa juures, ei võeta
 arvesse. Pärandi vastuvõtt füüsilise
 surve või olulise eksimuse mõjul on
 maksuseta; mitteolulisel eksimusel
 pole tähtsust. Kehtetu on ekslik, mit-
 te temale määratud osa vastuvõtt.
 Näiteks, kui A eksikombel vastu võtab
 oma koormamata osa asemel, suuresti
 koormatud B osa mille suhtes ta

esines vaid substituudina. Siit ilmneb, et riidiselt on maksuasetas riisugune vastuvõtt, kus peendus vastuvõtte take; neil juhtumel kus take oli sihitud vastuvõtule, olgugi et olid ilmsed tahte peendused (psüühiline surve) vastuvõtt omab seadusliku jõu, kuid selline isik võib nõuda olukorra endistamist¹. Kui vastuvõtt toimus pettuse ajal, siis võib petetu võtta petjat seaduslikule vastutusele².

1. - Erdmann, C Op. cit. III lhk. 419

2. - B.S. § 2638.

Pärandi vastuvõtmise tagajärjed.

Pärandi vastuvõtuga lähevad pärijale üle kõik need pärandaja õigused ja kohustused, millised ei kustu tema isikuga¹. Pärandi vastuvõtte esimeks on universaalne suktessioon (successio universalis). Pärand omandatakse tervikuna ja pärandi järgamine esineb vaid mitme pärija olemasolul. Universaalse suktessiooni mõistest järg-

neb kogu pärandi vastuvõtt, samuti ka täielik vastutus pärandi võlgade eest. Seepärast ei nõuta omandamise erilisi akte, nagu näiteks erilist traditio't ega cessio't¹.

On olemas niisuguseid nõudeõigusi, millised ei lähe üle õigustatud või kohustatud isiku pärijatele. Siia kuuluvad isiklikud servituudid, väljaostu õigus, puhtisiklikud õigused ja kohustused, näiteks, isiklike teenete kohustus, teenija palkamise leping, seltsinguleping volitusleping². Siinjures tuleb silmas

1. - Erdmann, c Op. cit. III lhk. 421.

2. - B&S. § 4181, 4191 ja 4218.

pidada, et eelpool mainitud juhtudel kui parandaja eluajal esitati lagi kohustuse täitmiseks, siis võivad kummagi poole pärijad jätkata protsessi ja taotleda omnis causa s.t. kõike seda mida esialgne hageja veks võinud saavutada, kui teda veks rahuldatud lagi esitamisel s.o. taotluse objektiivset väärtust¹.

Pärandi vastuvõtnud pärija omandab pärandisse kuuluvatele kehaliistele asjadele samad asiõigused, mis olid parandajal; samuti lähevad temale üle parandajale kuulunud asiõigused võõras-

1.- Erdmann, C Op. cit. I lk. 333

Teie asjadele vägaarvatud isiklikud
servituudid! Seadusjärgsed pärijad
pole kohustatud neid õigusi sissekand-
ma kinnistus raamatuisse. Nad võivad
nii suguseid kinnistuid, mille viimases
omanikus oli nende pärandaja, vahetu-
ditult võerandada. Sellens on neil
tarvis esitada ainult kohtu määruse
ärakiri millega nad on pärjajaks kin-
nitatud!

Pärandi vastuvõetuga kustuvad pärija-
le kuulunud asiõigused pärandaja
varale. Sama on makser nende vastastiku
olemasolevate nõudeõiguste kohta 2.

1. — F.K.S. § 2023

2. — B.E.S. § 2642, 2644.

Pärijale lähevad üle pärandi vastu-
võetuga kõik pärandaja kohustused,
välja arvatud puht isiklikud. Viimaste
hulka kuuluvad vaid niisugused nõud-
mised mille sihiks on kreditori isik-
lik rahuldamine n.r. actiones vindictam
spirantes, näiteks lagi aukaavamise
korral. Pärija peab täitma kõik testa-
mendis äratäendatud ülesanded, samu-
ti kõik kohustused mida ta enesele võt-
nud pärimislepingus, nagu tingimused
mille põhjal järgnes tema pärijaks
määramine ja legaaside täitmine.

B.E.S. § 2648 kohaselt vastutab päri-

ja oma varaga parandaja kohustus-
te eest kui ei jatku parandist nende
täitmiseks. Sellest kohustusest võib päri-
ja vabaneda siis kui ta kasutab inven-
tuuri õigust (*beneficium inventarii*).

Inventuuri eesmärgiks on kindlaks mää-
rata pärija vastutuse ulatust paranda-
ja võlgade eest. Pärija vastutab siis vaid
parandi ulatuses, mitte enam oma var-
raga. Inventuuri teostab kohtutäitur
jaoskonnakohtuniku ettekirjutusel. Kohtu-
täitur koostab täpse päevaraamatu
millest tarbeksolal asjasthunitatud isiku-
tele antakse ära kiri. On parandaja

enne surma või hiljem pärija ise koostanud eravisiilselt inventari nimekirja, siis puudub pärijal seaduslik alus niusuguse nimekirja põhjal kasutada beneficium inventarii'd.

Ka pärandi hooldaja poolt koostatud inventari nimekiri ei või olla aluses pärija väitele, et ta on pärandi vastu võtnud inventuri õiguse põhjal, sest pärandi hooldaja on pärandi massi, mitte aga pärijate esindaja. Hooldaja on õigustatud ja kohustatud sooritama vaid neid tegusid, mille sihiks on pärandi massi säilitamine ja valitamine

kuni selle vastuvõtmiseni pärijate poolt.

Pärija eestkostjad, hooldajad ja teised teda asendavad isikud on kohustatud pärandit vastuvõtma ainult beneficium inventarii alusel¹. Siit tuleb järeldada, et seadus ei tee ses mõttes mingit erandit isegi pärija vanemate suhtes².

Inventari koostamises peab pärija avaldama soovi hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates ajast millal ta teada sai oma pärimisele kutsemisest. Eriti segaste

1. — B. S. § 2650

2. — Bukovsky, v Op. cit. lhk. 1015

pärändite korral võib kohus pärija sellekohasel palvel seda tähtaega pikendada, kuid mitte kauemaks kui määratud publikatsioonis. Inventari koostamise kestel ei või kreditorid ega legetarid esineda pärija vastu oma nõudmistega ja nende hagi-de aegumine seistab publikatsioonis määratud ajaks.

Kaheldamata kaitses beneficium inventarii pärijate huve. Kehtiv õigus näeb ette vahendi pärandaja kreditoride huvide kaitses ja nimelt beneficium separationis. Beneficium separa-

tionis mõte seisneb selles, et pãrija maksujõuetuse korral võivad pãrandaja kreditorid kui ka legetarid nõuda pãrija oma varanduse eraldamist pãrija poolt vastuvõetud pãrandist. Sel korral on pãrandaja kreditorid ja legetarid õigustatud saama rahuldust oma nõuetele vastuvõetud pãrandist enne pãrija enda kreditore.

Prof. Erdmanni arvates pole sugugi nõuetav, et pãrija maksujõuetus oleks seejuures tõestatud konkursi avamisega, vaid piisab sellest et on tõestatud passiva ületamine aktivast¹.

1. - Erdmann, C Op. cit. III lhr. 453

Kui eraldatud pärandist ei jätku pärandaja kreditoride ja legatariide nõudmistele rahuldamiseks, siis ei või nad enam pöörata oma nõudmistega pärija varandusele¹.

Beneficium separationis't ei saa kasutada: 1) kui pärandi vastuvõtt on möödunud viis aastat 2) kui kreditorid eri tehinguga tunnistavad pärija oma võlgnikuks; 3) nende asjade suhtes mis pärija poolt juba võõrandatud hääs usus; 4) kui mõlemad varandused liituvad sedavõrd, et nende eraldamine riksteisest on võimatu².

1. - B.S. § 2661.

2. - B.S. § 2662.

Täiendus TsS. eelnõus.

Uudsenä on uute TsS. sisse võetud § 796 all juht, kus võimaldatakse pärija loobumisele vaatamata tema kreditoride nõude rahuldamine selle päranduse osa suuruses, mis oleks vastuvõtu korral debitorile kuulunud. TsS. näeb ette võimaluse, et kui pärimisele kutsutud isik, kes oma usaldajaid ei ole rahuldanud loobub pärandust selle eesmärgiga, et see jääks tema

usaldajatele kättesaamatus, siis võivad need või konkursivalitsus loobumise vastu vaidlust tõsta kuue kuue jooksul loobumisest arvates, kui nende nõuded ei ole tagatud. Sellega on võetud ära loobumise võimalus pärijal, kelle pärandiosa ähvardavad kreditoride nõuded, kas otsese - rahalise ehk mingil muul viisil saadava tasu eest loobumise korral teda asendatavatelt pärijatelt.

Kui kreditoride vaie rahuldatakse, siis kuulub pärand vastuvõtmisele pärandi eraldamise kohta käivate eskirjade

järgi. Siin määratakse püüandi eraldamiseks ja likvideerimiseks loolda- ja. Eraldatud osast kuulub esijoones mahaarvamisele nagu teistele pärijatele langenud osadestki püüandaja matuse ja tema perekonnaliikmete riie kuu ülalpidamise kulud ning püüandi võlad. Ülejäänud vara jääb loobunud pärija kreditoride nõude rahuldamiseks. Kreditoride nõude rahuldamisest ülejäänud püüandi osa langeb pärijatele, kelle kasuks toimus loobumine.

See TsS. eelnõune soovõetud õu- sam uus norm õu nõvaldanud

B. S. võrdlemise täielikust parandi
vastuvõtmise normistikes tema nõrgei-
ma koha.

Kasutatud kirjandus.

- Dr. C. Erdmann: System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-
Est- und Curland. Dritter
Band, Riga 1892.
- V. Burkowsky: Svod Gräždanskikh Uzak-
norenii gubernii pribaltiis-
kikh Riga 1914.
- A. von Bröcker: Liv-Est- und Curländi-
sches Privatrecht nach der
Ausgabe von 1864 und
der Fortsetzung von 1890,
Jurjev 1902.

- F. K. S. : Noor-õesti väljanne 1923
- Dr. Th. Kipp : Lehrbuch des Bürgerlichen
Rechts. Zweiter Band, dritte
Abteilung: Das Erbrecht,
Marburg 1913.
- Tsitülseadustiku Vab. Val. ettepanek 11. XII 1939
(prot. nr. 108, p. III¹).